

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN

«Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ
НАО «ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л. Н. ГУМИЛЕВА»
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Экономика ғылымдарының докторы, профессор Байжолова Раиса Әлиқызының мерейтойына арналған **«ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫ: ШЫНДЫҚТАР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР»** атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының **ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ**
25 қаңтар 2025 ж.

СБОРНИК ТРУДОВ
международной научно-практической конференции **«ЭКОНОМИКА КАЗАХСТАНА: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ»**, посвященной юбилею доктора экономических наук, профессора Байжоловой Раисы Алиевны.
25 января 2025 г.

PROCEEDINGS
of the international scientific and practical conference **«ECONOMY OF KAZAKHSTAN: REALITIES AND PROSPECTS»**, dedicated to the anniversary of Doctor of Economics, Professor Raissa Alievna Baizholova.
January 25, 2025

Астана, Қазақстан
Astana, Kazakhstan

УДК 338 (574)
ББК 65.9 (5Каз)
Қ 18

Рецензенты:

Галиева А.Х. – д.э.н., профессор, «Esil University», г. Астана, Республика Казахстан
Хойч А. - доктор PhD, ассоциированный профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан

Редакционная коллегия

Шалболова У. Ж. – главный редактор, д.э.н., профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Майдырова А. Б. - д.э.н., профессор, заведующий кафедрой, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Байжолова Р. А. - д.э.н., профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Санг-Кью Ли - доктор PhD, профессор, Андонгский национальный университет, г. Андонг, Южная Корея
Каштыкова Елена - доктор PhD, ассоциированный профессор, Экономический университет Братиславы, г. Братислава, Республика Словакия
Егембердиева С. М. - д.э.н., профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Жанабаева Ж.К. - к.э.н., ассоциированный профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Исаева Б.К. - доктор PhD, и.о. доцента, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Ергалиев Р.Е. – магистр экономики, старший преподаватель, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Досмаганбетов Н.С. - магистр экономики, докторант, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан

ISBN 978-601-385-042-9

«Қазақстан экономикасы: шындықтар мен перспективалар»: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы / У.Ж. Шалболованың жалпы редакциясымен. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2025. - 513 б.

«Экономика Казахстана: реалии и перспективы»: сб. материалов межд. науч.-практ. конференции / под. общей ред. Шалболовой У.Ж.. – Астана: Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, 2025.- 513 с.

Works of the international scientific-practical conference «Economy of Kazakhstan: Realities and Prospects» / under the general editorship of U.Zh. Shalbolova. – Astana: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2025.- 513 p.

УДК 330.010 (574)
ББК 65.050 (5Каз)

ISBN 978-601-385-042-9

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2025
© Евразийский Национальный университет им. Л. Н. Гумилева, 2025
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2025

**МАЗМУНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENTS**

ӨМІРБАЯН.....	9
ҚҰТТЫҚТАУЛАР	15
Аббасов Э. Т. КӘСПКЕРЛІККЕ ТАРТУ ЖАСТАР ЖҰМЫССЫЗДЫҒЫН ТӨМЕНДЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ	22
Абдырахманова А. А. БАЛАЛЫ ОТБАСЫЛАРДЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ ШАРАЛАРЫ ТУРАЛЫ.....	27
Абылкасимова Ж.А., Ибраева А.К., Акишева Д.М. ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ.....	32
Ажикенов А.Б. ПОВЫШЕНИЕ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ МНОГОКВАРТИРНЫХ ЖИЛЫХ ДОМОВ (НА ПРИМЕРЕ ГОРОДА АСТАНА).....	34
Азылканова С.А. ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ КАЗАХСТАНА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ	38
Айдархан З.А. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАРЖЫ ИНКЛЮЗИЯСЫ: ЕЛДЕГІ ХАЛЫҚТЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІ.....	41
Аймурзина Б.Т., Каменова М.Ж. ФИНАНСОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА КАЗАХСТАНА.....	45
Амангелды Г. ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИИ	49
Аминова А.А. ТҰРҒЫН ҮЙ НАРЫҒЫНЫҢ ЖАҒДАЙЫ МЕН ПРОБЛЕМАЛАРЫ (ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА)	52
Асанов Н.Ж. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКСПОРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИИ В ГАЗОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	58
Асемхан А.А. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БИЗНЕС ПЕН КОРПОРАТИВТІК МӘДЕНИЕТТІҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЖАУАПКЕРШІЛІГІ: ТҰРАҚТЫ ДАМУДАҒЫ РӨЛІ.....	61
Асылхан А.А. ӨНЕРКӘСПТІК КӘСПОРЫНДАРДА БИЗНЕС-ПРОЦЕСТЕРДІ БАСҚАРУДЫ ЖЕТІЛДІРУ	66
Ашим А.А. РОЛЬ АУДИТА ЭФФЕКТИВНОСТИ В ПОВЫШЕНИИ ПРОЗРАЧНОСТИ И РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ	69
Әбдіжәлел А.А. УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА	74
Әуесхан Ғ.А. ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА ГЕНЕРАЦИИ ЦИФРОВОГО ПРОФИЛЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ ИТ-СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВЕ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОДЕЛИ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБУЧЕНИЯ	79
Баймагамбетова А.А., Сейтхожина Д.А. ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДОБЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ КАЗАХСТАНА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	84

Балғынбек Д. АНАЛИЗ РОЛИ И ПУТИ “ЗЕЛЕНОВОГО УНИВЕРСИТЕТА” В ПРОДВИЖЕНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ.....	88
Баштова А.С., Жолдожкова Г.Е. ВЛИЯНИЕ НАЛОГОВ НА РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	93
Бегімбай К.М. АНАЛИЗ МИРОВЫХ ПРАКТИК ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ СТРУКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	96
Бейсекенова К.С. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РЫНКА НЕДВИЖИМОСТИ В КРУПНЫХ ГОРОДАХ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	99
Бисембиева Ж.К. АДАМИ КАПИТАЛ САПАСЫНЫҢ ДАМУЫН БОЛЖАУДЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ.....	104
Богомоллова И.П., Шатохина Н.М., Бородкина А.С. УПРАВЛЕНИЕ СЫРЬЕВОЙ ДИВЕРСИФИКАЦИЕЙ ПРОИЗВОДСТВА ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ ПРОДУКТОВ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ КОНДИТЕРСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В УСЛОВИЯХ ИМПОРТОЗАМЕЩЕНИЯ.....	110
Габдушев Т.А. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЗАНЯТОСТИ ТРУДОСПОСОБНЫХ МАЛООБЕСПЕЧЕННЫХ ГРАЖДАН.....	114
Джангарашева А.Р., Забекова Д.А. ЭВОЛЮЦИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ КИТАЯ: УРОКИ ДЛЯ КАЗАХСТАНА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ.....	119
Джумагулова Ж.Х., Кушкалиева С.И. ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІ ДАМЫТУ СТРАТЕГИЯСЫ.....	123
Досмағанбетов Н.С., Каштыкова Э. ИННОВАЦИЯЛЫҚ КЛАСТЕРЛЕРДІҢ ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫН ДАМЫТУДАҒЫ РӨЛІ МЕН МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	126
Дүйсембаев А.А. ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ АҚШ: ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЯСАТТЫҢ САЛЫСТЫРМАЛЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	130
Дюсекина М.С. ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ДАМЫТУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛАР ЖӘНЕ РЕТТЕУ АРАСЫНДАҒЫ ТЕҢГЕРІМДІ ҚАТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК САЯСАТТЫҢ РӨЛІ.....	134
Елеубекова Б.Е. ПЕТИЦИЯ АЗАМАТТЫҚ ҚАТЫСУДЫҢ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ.....	139
Ергалиев Р.Е. ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЕ ЛОГИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ И ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК.....	143
Ерімбетова Т.Қ. ЖАҒАНДЫҚ ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕКТЕРІНІҢ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ: ГЕОСАЯСИ ТӘУЕКЕЛДЕР МЕН ЛОГИСТИКАЛЫҚ ШЕШІМДЕР.....	148
Жанбатыр А.Ж. АНАЛИТИКА БОЛЬШИХ ДАННЫХ В МСП И ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОМПАНИИ.....	151
Жанұзақова З.Қ. ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В СФЕРЕ ТУРИЗМА: ПРОБЛЕМЫ И ТРУДНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ.....	154
Жиенбаева Г.М., Бержанова А.М. ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЕҢБЕК НАРЫҒЫНА ЫҚПАЛЫНЫҢ НЕГІЗГІ АСПЕКТІЛЕРІ.....	158
Жумажанова М.Т. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ЖЕКЕШЕЛІК ӨРІПТЕСТІК ЖҮЙЕСІН ЦИФРЛАНДЫРУ: МҮМКІНДІКТЕРІ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....	161

Жуматаева Б.А. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ВЕНЧУРЛЫҚ БИЗНЕСТІҢ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН БОЛАШАҒЫ.....	165
Жунусова С.А. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ ПРИ РЕОРГАНИЗАЦИИ И ЛИКВИДАЦИИ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ.....	170
Жусупов Р.С. САНДЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ БӘСЕКЕЛІК ҚАБІЛЕТТІЛІГІНЕ ТИГІЗЕТІН ӘСЕРІ	174
Жұманова Қ.І. ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА АСТАНА ҚАЛАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ ПРОЦЕСІН ЖЕТІЛДІРУ	177
Зокирова М.И. ИНКЛЮЗИВНОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР СНИЖЕНИЯ БЕДНОСТИ	181
Икромов К.Т. ФИНАНСОВАЯ ИНКЛЮЗИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	185
Исмагулов М.Р. ВОЗДЕЙСТВИЕ ЖИЛИЩНОЙ ПОЛИТИКИ НА УЛУЧШЕНИЕ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ.....	187
Каиргазина А.А. ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ МАРКЕТИНГОВОГО АУДИТА В УСЛОВИЯХ КАЗАХСТАНА	192
Капенова А.Ж. ФИНАНСИРОВАНИЕ МЕДИЦИНСКОЙ СИСТЕМЫ КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	196
Карибай Д.З., Кожаметов З.К. ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫҢ КАДРЛЫҚ ӘЛЕУЕТІ: МӘНІ, ДЕҢГЕЙЛЕРІ ЖӘНЕ ҚАЛЫПТАСТЫРЫП, ДАМЫТУДЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	201
Карымсакова Ж.К. ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА КАЗАХСТАНА В КОНТЕКСТЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ОТРАСЛИ	207
Касымгужин И.А. РОЛЬ МАРКЕТИНГА В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРИСТСКИХ КОМПАНИЙ КАЗАХСТАНА.....	211
Кенжеғұл М.О., Сейтхожина Д.А. SMART ЭКОНОМИКАНЫҢ ҚАЛЫПТАСУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ АДАМИ КАПИТАЛЫ: ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ	215
Клишанец Ю.А. ЦИФРОВИЗАЦИЯ И УЛУЧШЕНИЕ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ В РЕГИОНАХ КАЗАХСТАНА.....	219
Колесникова Е.В., Троцкая Д.С. СРАВНЕНИЕ МЕТОДОВ РАСЧЁТА НАЛОГОВОЙ НАГРУЗКИ В КАЗАХСТАНЕ И РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....	222
Култанова Н.Б. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ: ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КАЗАХСТАНА	226
Кусаинова А.Б. ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ДРАЙВЕР ЭФФЕКТИВНОСТИ: ОПЫТ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	230
Кусайнова А.К. ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДОЛГ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН И ЕГО УПРАВЛЕНИЕ.....	234
Қадыров Б.Қ. АЙМАҚТАРДА ЖЕРГІЛІКТІ БІЛІК ОРГАНДАРЫ ҚЫЗМЕТІНДЕ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ӨЗЕКТІЛІГІ	238
Қажыбек І.Ж. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНДЕ БЮДЖЕТТІК ЖОСПАРЛАУДЫ ЖАҒҒЫРТУ	242

Қожаханов А.А. ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В ЗДРАВООХРАНЕНИИ	245
Мауадинов Қ.М. АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛАСЫНДА СУДЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ- КЕЗЕК КҮТТІРМЕС МӘСЕЛЕЛЕРДІҢ БІРІ	249
Мәден Н.Н. ЖЕРГІЛІКТІ АТҚАРУШЫ ОРГАНДАРДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТТЕРДІ ЦИФРЛАНДЫРУ	254
Мәмиев М.С. ОПТИМИЗАЦИЯ ЦИАНИРОВАНИЯ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА	260
Мейрамов Е.К. ПРОБЛЕМА РЫНКА ТРУДА В РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	264
Мейрамова М.М. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ САЛЫҚ ЕСЕБІНІҢ НОРМАТИВТІК ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕЛУІ	267
Мельник А.Г. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ КАЗАХСТАНА ..	272
Мизамбекова Ж.К. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ В ИНДУСТРИИ ТУРИЗМА И ПУТИ ПРИМЕНЕНИЯ В КАЗАХСТАНЕ	276
Мизанбекова С.К., Джумабаева А.М. ПРОИЗВОДСТВО КАЗАХСТАНСКОЙ ПШЕНИЦЫ В ПОВЫШЕНИИ ЕЕ ЭКСПОРТА	280
Мирақбаров Ж.Ә. ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫНЫҢ ӘЛЕУЕТІ МЕН ДАМУ БАҒЫТТАРЫ ..	285
Молдашов Н.О. БҮГІНГІ ТАҢДАҒЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТЕОРИЯНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ РЕТІНДЕГІ МАҢЫЗЫНЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ	288
Музафаров А.А. СОЦИАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЕ ПРОГРАММЫ ЛОЯЛЬНОСТИ КАК ИНСТРУМЕНТ ДОВЕРИЯ И ДОЛГОСРОЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ С КЛИЕНТАМИ ..	292
Мукушев Т.Б. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА КӘСІПКЕРЛІКТІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ДАМУ БОЛАШАҒЫ	296
Надыбаев Н.Н. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К АНАЛИЗУ И ОЦЕНКЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ: ИНСТРУМЕНТЫ И МЕТОДЫ	301
Наетова Н.К. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМДАРДАҒЫ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	305
Найзабекова А.А. РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РАЗВИТИИ АГРОПРОМЫШЕННОГО КОМПЛЕКСА КАЗАХСТАНА	309
Нурсейтова А.Н. ФРАНЧАЙЗИНГ ҮЛГІЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БИЗНЕСТІҢ ДАМУЫНА ӘСЕРІ	314
Нұрланұлы Абдул-Хасен ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӘУЕ БИЛЕТТЕРІ БАҒАСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНА НАРЫҚТЫҚ ФАКТОРЛАРДЫҢ ӘСЕРІ	319
Омарова К.А. ТУРИСТСКИЕ ДЕСТИНАЦИИ КАЗАХСТАНА И САНАТОРНО-КУРОРТНЫЕ ЗОНЫ	323
Плотников Н.А., Жолдоякова Г.Е. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В РК	328
Примбетова С.Ч., Отетилеуов А.О. ЦИФРЛАНДЫРУ – МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ СТРАТЕГИЯСЫ	333

Разиев К.Б. ҚАЗАҚСТАННЫҢ БАТЫС Өңірлеріндегі мал азығын базасын нығайту мәселелері	338
Раимкулова А.М. ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ЭФФЕКТ РАЗВИТИЯ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ КАЗАХСТАНА.....	343
Рсалиева А.А., Балғабаева О.Б. ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И РАЗВИТИЕ РЫНКА ТРУДА СТРАНЫ: ВЗАИМОВЛИЯНИЕ В УСЛОВИЯХ ДИНАМИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	346
Садыкова Д.А. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО И ЧАСТНОГО СЕКТОРОВ В ПРОДВИЖЕНИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ БРЕНДОВ ЧЕРЕЗ КУЛЬТУРУ	353
Салыков А.М. ЭТАПЫ ТРАНСФОРМАЦИИ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ.....	356
Самархан Г.А. САЛЫҚТЫҚ БАҚЫЛАУДЫҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ АХУАЛЫНА ӘСЕРІ.....	361
Сансызбайұлы Б. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖАСЫЛ ҚАРЖЫ МӘСЕЛелері мен даму келешегі	364
Сапарова Г.К., Аяганова А.Б. ИННОВАЦИИ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ: ПРИМЕР АТЫРАУСКОЙ ОБЛАСТИ.....	367
Сапиолдаева Б.Қ. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЗАҢ ШЫҒАРУШЫ ОРГАНЫ ҚЫЗМЕТІНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ЕНГІЗУ	372
Саябаев К.Б. РОЛЬ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	377
Серік Ш.Қ. ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ	381
Серікова А.Р. ЭНЕРГЕТИКА САЛАСЫНДАҒЫ МАКРОИНДИКАТОРЛАРДЫҢ ОРЫНДАЛУЫН БАҒАЛАУДА МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТТІҢ РӨЛІ.....	386
Смагулова Ж.Б. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВИЗАЦИИ АПК.....	390
Султанбек А.С. ИНВЕСТИЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПО РАЗВИТИЮ НЕФТЕПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ И НЕФТЕХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КАЗАХСТАНА.....	394
Сыздықов А.Ж. РОЛЬ ФОНДОВОГО РЫНКА В ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ КАЗАХСТАНА.....	399
Тасболатов А.Е. ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ РАСХОДОВАНИЯ СРЕДСТВ НА РАЗВИТИЕ АВТОДОРОЖНОЙ ОТРАСЛИ КАЗАХСТАНА	403
Тасмағамбетова Н.Б. БЫЛҒАРЫ ӨНЕРКӘСІБІНІҢ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ, ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕГЕ ШОЛУ	408
Текиманова А.Б. ВОЗМОЖНОСТИ И ВЫЗОВЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ КАЗАХСТАНА КАК НОВОЙ СТУПЕНИ РАЗВИТИЯ СТРАНЫ.....	413
Темирбекова К.Т., Омарова А.К. НАЛОГОВЫЕ СТИМУЛЫ ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА: ОПЫТ ЮЖНОЙ КОРЕИ И ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ В КАЗАХСТАНЕ	417

Токенова Е.С. ВНЕДРЕНИЕ ESG-ФАКТОРОВ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ.....	421
Төлегенов Ж.С. «ХАЛЫҚ ҮНІНЕ ҚҰЛАҚ АСАТЫН МЕМЛЕКЕТ» ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ АЯСЫНДА МЕМЛЕКЕТ ПЕН ҚОҒАМ АРАСЫНДАҒЫ ДИАЛОГТЫ ДАМУ: ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТҰРАҚТЫЛЫҚТЫ ҚАМТАМСЫЗ ЕТУДЕГІ РӨЛІ	426
Турғанбаев Т.Ә. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ҮШІН ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕРДІ ЦИФРЛАНДЫРУ ӘЛЕУЕТІ.....	430
Усенқұлова А.А. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕП САРАПТАМАСЫНЫҢ ӘДІСТЕМЕСІН ӘЗІРЛЕУ	434
Хасен А.М. ОПТИМИЗАЦИЯ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	439
Хасен М.Ж. РОЛЬ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА В РАЗВИТИИ РЫНКА ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	443
Хасенова Н.Н. ПЕРЕХОД К КРЕАТИВНОЙ ЭКОНОМИКЕ В КАЗАХСТАНЕ: SWOT-АНАЛИЗ И ПУТИ РЕАЛИЗАЦИИ.....	447
Цуканова К.А., Воронцова Ю.Н., Ступникова Д.А. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ В УСЛОВИЯХ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ УГРОЗАМ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	454
Шаймерденова З.Ж. РОЛЬ КВАЗИГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ НА ФИНАНСОВОМ РЫНКЕ КАЗАХСТАНА	457
Шалболова У.Ж., Салыков А.М. ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ	461
Шамбыл Қ.Ә. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ АҒЫНДАРЫНА ТАЛДАУ ЖҮРГІЗУ	467
Шоқанов Р.А. АМОРТИЗАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА ОРГАНИЗАЦИИ, УЧЕТ, АУДИТ И АНАЛИЗ СПОСОБОВ ЕЁ ПРИМЕНЕНИЯ.....	472
Шохабаева А.С. АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ ОЗЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТИҢ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ	478
Akbota Khassenova ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS OF AGRICULTURAL SUBSIDIES IN KAZAKHSTAN	483
Akhmetov Serik Sergazievich THE IMPACT OF RISKS ON THE EFFECTIVENESS OF PROJECT FINANCING IN KAZAKHSTAN TAKING INTO ACCOUNT THE TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE DERIVATIVES MARKET	488
Magzumova Lazzat Kenzhebekovna GREEN INVESTMENTS AND THEIR IMPACT ON KAZAKHSTAN'S ECONOMIC DEVELOPMENT AS PART OF THE TRANSFORMATION	491
Muratbekov Yelnaz Dauletuly APPLICATIONS IN PUBLIC SECTOR PROCESS REENGINEERING FOR INNOVATION AND EFFICIENCY.....	495
Saparova Dana Askhatovna ROLE OF INVESTMENTS IN GREEN ECONOMY DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN'S AGRIC.-ULTURAL SECTOR	
Toleuova Kamila Barkatovna THE ECONOMICS OF HEALTHCARE INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN: FINANCING, EFFICIENCY, AND GROWTH.....	503
Zhuman Gabit Sagyndykuly METHODS OF ACCOUNTING FOR INCOME AND EXPENSES: HOW TO PROPERLY ASSESS THE FINANCIAL EFFICIENCY OF BUSINESS.....	507

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЗАҢ ШЫҒАРУШЫ ОРГАНЫ ҚЫЗМЕТІНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ЕНГІЗУ

Сапиолдаева Балым Қайратқызы

balim.kairatova@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Мемлекеттік және жергілікті басқару» ББ 4-курс
студенті, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші – Әбенев Е.М., PhD, доцент м.а.

Қазақстан экономикасы - бұл қарқынды дамып келе жатқан Орталық Азиядағы ең ірі жүйелердің бірі. 1991 жылы тәуелсіздік алғаннан бері еліміз экономикасын дамытуда айтарлықтай қадамдар жасады, алайда табиғи ресурстардың, әсіресе мұнай, газ және металдардың экспортына қатты тәуелділіктің арқасында осал болып қала беруде. Қазақстан көмірсутектердің, сондай-ақ минералдардың орасан зор қорларына ие, бұл елді энергетикалық және шикізаттық тауарлардың әлемдік нарығында маңызды ойыншы етеді. Алайда, шикізатқа тәуелділік экономикаға да әсер етіп, оны әлемдік бағаның өзгеруіне сезімтал етеді.

Қазақстан өз экономикасын әртараптандыру бойынша стратегиялық мақсаттар қоюда. Елімізде жаңартылатын энергетика, цифрландыру және IT-сектор сияқты бағыттар белсенді дамып келеді. Осы орайда Қазақстан экономикасын жаңғырту елдің заң шығарушы органы жұмысының тиімділігін арттыру және реформалау қажеттілігімен тығыз байланысты. Қарқынды экономикалық өсу, жаһандану және технологиялық өзгерістер жағдайында Қазақстан экономиканы трансформациялау процестерін қолдайтын, жаңа жұмыс орындарын құруға, инновациялық салаларды дамытуға және шетелдік инвестицияларды тартуға ықпал ететін тиімді заңнамалық базаны қамтамасыз етуі қажет. Заң шығарушы орган экономикалық саясаттың бағыттарын анықтауда, бизнес үшін қолайлы жағдайлар жасауда және экономикалық реформалар барысында туындаған әлеуметтік мәселелерді шешуде шешуші рөл атқарады.

1995 жылғы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданған Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкес Қазақстан Республикасының қос палаталы Парламенті заң шығару билігін жүзеге асыратын Республиканың ең жоғары өкілді органы болып табылады. Парламент тұрақты негізде жұмыс істейтін екі Палатадан: Сенаттан және Мәжілістен тұрады [1].

Сурет 1. Қазақстан Республикасы Парламенті қызметінің негізгі бағыттары

Ескерту – автормен құрастырылған

Ұсынылған схема Қазақстан Республикасы Парламенті қызметінің үш негізгі бағытын айқын көрсетеді: өкілдік, бақылау және заң шығару. Олардың әрқайсысын толығырақ қарастырайық:

Өкілдік функция - Парламент мемлекеттік биліктің жоғарғы өкілді органы ретінде халықтың еркін білдіреді. Өкілдік функция:

- Шешімдерді қабылдауға қатысу: депутаттар елдің барлық азаматтарының мүдделерін қозғайтын заңдарды талқылауға және қабылдауға қатысады.

- Сайлаушылармен өзара әрекеттесу: депутаттар сайлаушылармен олардың пікірлерін білу және Парламенттегі мүдделерін қорғау үшін үнемі кездесулер өткізеді.

- Үкімет қызметін бақылау: Парламент Үкімет пен атқарушы органдардың жұмысын бақылайды, олардың халық алдында есеп беруін қамтамасыз етеді.

Бақылау функциясы - Парламенттің бақылау функциясы мемлекеттік органдар жұмысының заңдылығы мен тиімділігін қамтамасыз етуге бағытталған. Парламент бақылауды жүзеге асырады:

- Заңдардың орындалуы: депутаттар Парламент қабылдаған заңдардың іс жүзінде қалай орындалатынын тексереді.

- Үкімет қызметі: Парламент Үкіметтен ақпарат сұрауға, парламенттік тыңдаулар мен тергеулер жүргізуге құқылы.

- Бюджетпен: Парламент мемлекеттік бюджетті бекітеді және оның орындалуын бақылайды.

Заң шығару функциясы - Парламенттің негізгі міндеті-заңдарды әзірлеу және қабылдау. Заң шығару қызметі мыналарды қамтиды:

- Заң жобаларының бастамасы: депутаттар өз заң жобаларын Парламенттің қарауына енгізе алады.

- Заңдарды талқылау және қабылдау: заң жобалары Парламентте талқыланады, түзетулер енгізіледі және депутаттардың көпшілік даусымен қабылданады.

- Заңға тәуелді актілерді әзірлеуге қатысу: Парламент заңдардың ережелерін нақтылайтын заңға тәуелді актілерді әзірлеуге қатысады

Қазіргі уақыттағы негізгі мәселелердің бірі-заңнамалық жүйе мен шешім қабылдау процестері әлемдік экономикадағы өзгерістердің жылдам қарқынына әрдайым ілесе бермейді. Ел экономиканы әртараптандыру, инновациялық технологияларды дамыту және халықтың әлеуметтік әл-ауқатын арттыру жолдарын белсенді түрде іздеп жатқанымен, заң шығарушы орган осы өзгерістерге бейімделуі керек. Заңнама ақпараттық технологиялар, жанартылатын энергетика, экология сияқты жаңа салалардың дамуын ынталандыруы, сондай-ақ тұрақты экономикалық өсудің негізі бола алатын шағын және орта бизнесті қолдауы тиіс.

Заң шығару процесінде ашықтық пен есептіліктің жеткіліксіздігі де үлкен болып қала береді. Көптеген азаматтар мен бизнес өкілдері заң шығарушы орган қабылдаған шешімдер әрқашан экономика мен қоғамның нақты қажеттіліктеріне сәйкес келе бермейді деп санайды. Себебі заң шығару процесі көбінесе жабық және тиімсіз деп қабылданады. Азаматтар мен кәсіпкерлердің Парламент жұмысына деген сенімін арттыру үшін жұртшылыққа заң жобаларын әзірлеуге және талқылауға белсенді қатысуға мүмкіндік беретін неғұрлым ашық тетіктерді енгізу қажет [2].

Қазақстанның заң шығарушы органын жаңғырту перспективалары уақыттың сын-тегеуріндеріне жедел ден қоя алатын неғұрлым икемді, тез әрекет ететін және тиімді заң шығару жүйесін құру қажеттілігімен байланысты. Ол үшін Парламенттің азаматтық қоғаммен, сарапшылармен және бизнеспен байланысын күшейту, шешім қабылдау процесін ашық әрі ашық ету қажет. Азаматтарға заңнамалық процеске неғұрлым белсенді қатысуға және маңызды экономикалық және әлеуметтік шешімдер қабылдауға ықпал етуге мүмкіндік беретін цифрлық демократия тетіктерін дамыту маңызды қадам болады.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауында: «Біздің маңызды стратегиялық міндетіміз – Қазақстанды ІТ мемлекетке айналдыру. Цифрландыру ісінде нақты жетістіктеріміз де жоқ емес. Біз электронды үкіметті және финтехті дамыту индексі бойынша әлем көшбасшыларының қатарында тұрмыз...Үкімет жасанды интеллектіні дамыту ісіне баса назар аударуға тиіс. Әлемде алдағы бірнеше жылда осы салаға бір триллион доллардан астам инвестиция салынады деген болжам бар. Жасанды интеллект оны дамыта білген елдердің ішкі жалпы өніміне айтарлықтай үлес қосуы мүмкін. Жасанды интеллектінің мүмкіндіктерін толық пайдалансақ, білім экономикасына тың серпін береміз.»[3].

Президент жолдауына сәйкес Мемлекеттік басқаруды қоса алғанда, әртүрлі қызмет салаларына жасанды интеллект (ЖИ) енгізу өзекті бола түсуде. Негізгі мемлекеттік органдардың бірі ретінде Қазақстан Республикасының Парламенті де осы процестерден тыс қалмайды

ҚР Парламентіне жасанды интеллект (ЖИ) енгізу заңнаманы жаңғырту, билік органдары жұмысының тиімділігін арттыру және азаматтармен өзара іс-қимылды жақсарту жолындағы елеулі қадам болып табылады. ЖИ заң шығару процестерін, заңнамалық қызметті мониторингілеу мен талдауды жақсартуға, сондай-ақ Парламент жұмысының ашықтығы мен тиімділігін арттыруға

қабілетті қуатты құрал бола алады. Парламентке ЖИ енгізу инфрақұрылымды дайындауды, құқықтық базаны әзірлеуді және кадрларды оқытуды қоса алғанда, мұқият ойластырылған тәсілді және іске асырудың бірнеше кезеңдерін талап етеді.

Кесте 1 - ҚР Парламентіне жасанды интеллект (ЖИ) енгізу кезеңдері

Кезеңдер	Сипаттама
1-кезең	Парламентке ЖИ енгізудің бірінші маңызды кезеңі заманауи технологияларды пайдалану үшін қажетті инфрақұрылымды дайындау болып табылады. Ол үшін әртүрлі ақпараттық жүйелерді біріктіретін және заңнамалық бастамалар, Статистика, сарапшылар мен азаматтардың пікірлері туралы деректерге қол жеткізуді қамтамасыз ететін бірыңғай цифрлық платформа құру қажет болады. Мұндай платформа үлкен деректерді өңдеудің, машиналық оқытудың және табиғи тілді өңдеудің озық технологияларына негізделуі мүмкін.
2-кезең	Екінші кезеңде заң жобаларын талдау, қайталанатын нормаларды анықтау, экономика мен әлеуметтік сала үшін белгілі бір шешімдер қабылдаудың ықтимал салдарын талдау сияқты күнделікті процестерді автоматтандыруға қабілетті ЖИ алгоритмдерін әзірлеу және енгізу қажет. Сонымен қатар, ЖИ заң жобаларын қоғамдық талқылау процесін жеделдетуге көмектеседі. Бірыңғай сөздік пен чат-боттарды енгізу азаматтардың ұсыныстарды талқылауға неғұрлым белсенді және кең қатысуы үшін, сондай-ақ қоғамдық пікірді жинау және талдау үшін платформалар құруға мүмкіндік береді. ЖИ алгоритмдері азаматтардың жауаптарын жүйелеп, жіктей алады, қоғамды алаңдататын негізгі тақырыптар мен мәселелерді анықтай алады және нәтижелерді депутаттар мен сарапшылар үшін ыңғайлы және құрылымдық түрде ұсына алады.
3-кезең	Парламентке ЖИ енгізудің үшінші кезеңінде шешім қабылдауды қолдаудың зияткерлік жүйелерін құру керек. Бұл жүйелер заңнамалық өзгерістердің әртүрлі сценарийлерін және олардың экономикаға, әлеуметтік салаға, экологияға және басқа да негізгі салаларға әсерін модельдеу үшін пайдаланылуы мүмкін. Мысалы, жасанды интеллект елдегі қазіргі жағдай туралы деректерді талдай алады, мүмкін заңнамалық бастамалардың салдарын болжай алады және ең оңтайлы шешімдерді ұсына алады.
4-кезең	Парламент қызметіне ЖИ енгізудің тиімділігін мониторингтеу және бағалау. Технология заң шығару және шешім қабылдау процестеріне біріктірілгеннен кейін олардың процестерге әсерін үнемі бағалау, сондай-ақ оларды қолдануға байланысты ықтимал тәуекелдер мен мәселелерді ескеру қажет. Мысалы, ЖИ күтпеген салдарға әкелмейтініне немесе шешім қабылдауда қателеспейтініне көз жеткізу маңызды. Осы мақсатта жасанды интеллектті пайдалану тиімділігін бағалайтын және оны жақсарту бойынша ұсыныстар жасайтын арнайы комитеттер немесе жұмыс топтары құрылуы мүмкін.
Ескерту – кесте автормен құрастырылған	

Жоғарыда көрсетілген кезеңдермен өатар ЖИ енгізудің маңызды аспектісі осы технологияларды пайдалануды реттейтін құқықтық базаны құру болып табылады. Осы кезеңде деректердің құпиялылығы, жеке ақпаратты қорғау және

кемсітушіліктің алдын алу мәселелерін қоса алғанда, заңнамалық қызметте жасанды интеллектті қолдану шеңберін айқындау қажет. Заң шығарушы органдар жасанды интеллектті пайдалануды реттейтін, сондай-ақ осы нормалардың сақталуын қадағалайтын заңдар әзірлеуі керек. ЖИ енгізу азаматтардың құқықтарына нұқсан келтірмеуі, керісінше оларды қорғауға және мемлекеттік органдармен өзара іс-қимылды жақсартуға ықпал етуі маңызды.

Нәтижесінде Парламентке ЖИ енгізу халықтың жалпы цифрлық сауаттылығын жақсартумен қатар жүруі керек. Азаматтар жаңа технологиялар мемлекеттік органдардың жұмысын жақсартып қана қоймай, олардың мүдделеріне қызмет ететініне сенімді болуы керек. ЖИ жұмысының ашықтығы және заң шығару процестері туралы деректердің ашықтығы азаматтардың Парламентке деген сенімін арттыруға және мемлекет пен қоғам арасындағы өзара іс-қимылды жақсартуға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, заңнамалық органды табысты жаңғырту нәтижесінде Қазақстан орнықты экономикалық даму, халықаралық аренада бәсекеге қабілеттілікті арттыру, сондай-ақ халықтың өмір сүру сапасын жақсарту үшін құқықтық және институционалдық негіз құра алады. Жаңа салаларды дамытуға, әлеуметтік инфрақұрылымды жетілдіруге және бизнесті қолдаудың тиімді тетіктерін құруға бағытталған парламенттік құрылымдардың белсенді жұмысы елдің ұлттық стратегиялары мен ұзақ мерзімді мақсаттарын табысты іске асыруға ықпал ететін болады.

Пайдаланылған көздер тізімі

1. ҚР Парламенті сайты. - URL: <https://www.parlam.kz/kk#section1>
2. Заң шығару процесін жетілдіру дөңгелек үстелдің. - URL: материалдары <https://parlaminst-mtqb.qr-pib.kz/images/attachments/sbornik-ks-sovershenstvovaniye-zakonotvorchestvo-12-12-23-2-65fa8dc590113636500398.pdf>
3. Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты. - URL: <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevtyn-adiletti-kazakstannyn-ekonomikalyk-bagdary-atty-kazakstan-halkyna-zholdaury-18333>